

บทที่ ๓

การผูกขาดการเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย

ปัจจุบันตลาดไก่เนื้อ หรือไก่กระທงในประเทศไทยได้ เริ่มมีการนิยมเลี้ยงกันมากขึ้น ในเชิงฟาร์มธุรกิจ ซึ่งเป็นการประกอบการโดยแยกประเภทของการเลี้ยงออกเป็นไก่เนื้อ และไก่พันธุ์ไข่ไม่ปะปนกัน โดยการเลี้ยงจะมีการคัดเลือกพันธุ์ที่ดีที่สุดจากแหล่งเพาะพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาจากต่างประเทศ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเลี้ยงไก่ในลักษณะธุรกิจนั้น เป็นผลเนื่องมาจากสภาวะปัจจุบันที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของความต้องการบริโภคเนื้อไก่ โดยปัจจุบันนี้ ปริมาณความต้องการบริโภคไก่มากเป็นอันดับสองรองจากเนื้อสุกร กล่าวคือ ปริมาณการบริโภคเนื้อสุกรเฉลี่ยปีละ ๕๖๒.๐๕ ล้านกิโลกรัม หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๖๕ ของการบริโภคเนื้อสัตว์ทั้งหมด ส่วนปริมาณการบริโภคเนื้อไก่นั้นประมาณเฉลี่ยปีละ ๑๖๖.๔๔ ล้านกิโลกรัม หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๒๐ ของปริมาณการบริโภคเนื้อสัตว์ทั้งหมดในประเทศ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑ ปริมาณการบริโภคไก่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในอัตราที่ค่อนข้างคงที่ในขณะที่ปริมาณการบริโภคสุกรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราลดลง

จากสถิติและปริมาณการความต้องการบริโภคเนื้อไก่ในระบบตลาดของบริษัทที่ทำธุรกิจประเภทนี้ ที่ใหญ่ที่สุดนั้นแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการบริโภคเนื้อไก่ (เฉพาะไก่กระທงพันธุ์เนื้อไม่รวม ไก่พันธุ์ไข่และไก่พันธุ์พื้นบ้าน) จะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๓.๘ ต่อปีสำหรับความต้องการภายในประเทศ และความต้องการจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ ๕๒.๖ ต่อปี หรือจำนวนรวมทั้งภายในและภายนอกจะเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ ๔๑.๐ ต่อปี ดังแสดงในตารางที่ ๓.๒

ตารางที่ ๓.๑
ปริมาณเนื้อสัตว์ที่บริโภค

หน่วย : ล้านกิโลกรัม

ประเภท	๒๕๑๘	๒๕๑๙	๒๕๒๐	๒๕๒๑	๒๕๒๒	เฉลี่ยต่อปี	อัตราส่วนทั้งหมด (ร้อยละ)
โค	๗๒.๔๐	๘๑.๓๖	๘๘.๓๘	๘๘.๐๖	๘๙.๗๒	๘๓.๙๘	๙.๗๐
กระบือ	๓๔.๔๕	๓๕.๗๒	๓๙.๖๐	๓๘.๑๓	๓๕.๘๕	๓๖.๗๕	๔.๒๔
สุกร	๕๐๘.๘๙	๕๔๙.๒๙	๕๑๗.๑๗	๖๐๐.๙๕	๖๓๓.๙๕	๕๖๒.๐๕	๖๔.๙๐
(อัตราเพิ่ม%)		(+๗.๙๓)	(-๕.๘๔)	(+๑๖.๒๐)	(+๕.๔๙)		
ไก่	๑๕๕.๔๐	๑๖๓.๗๓	๑๖๗.๘๔	๑๗๑.๙๗	๑๗๕.๙๘	๑๖๖.๙๙	๑๙.๒๙
(อัตราเพิ่ม%)		(+๕.๓๖)	(+๒.๕)	(+ ๒.๕๖)	(+๒.๓๔)		
เป็ด	๑๔.๘๐	๑๕.๗๖	๑๖.๒๖	๑๖.๘๑	๑๗.๓๕	๑๖.๒๐	๑.๘๗
รวม	๗๘๕.๙๔	๘๔๕.๘๖	๘๒๙.๒๔	๙๑๕.๘๖	๙๕๒.๘๕	๘๖๕.๙๗	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ - ข้อมูลเต็ม ปริมาณการบริโภคของโค กระบือ และสุกร มีหน่วยเป็นตัน

- ในการคำนวณปริมาณการบริโภคของโค กระบือ และสุกร ให้มีหน่วยเป็นกิโลกรัมนั้น ใช้น้ำหนักเฉลี่ยต่อตัว ดังนี้

โค น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ ๑๒๐ กิโลกรัม

กระบือ น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ ๑๖๐ กิโลกรัม

สุกร น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ ๑๐๐ กิโลกรัม

ตารางที่ ๓.๒

การคาดคะเนปริมาณความต้องการบริโภคไก่เนื้อ

หน่วย : ล้านตัว

ความต้องการบริโภค	๒๕๒๐		๒๕๒๑		๒๕๒๒		๒๕๒๓		๒๕๒๔		เฉลี่ย ๕ ปี	
	จำนวน	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวน	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวน	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวน	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวน	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวน	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
ภายในประเทศ	๕๔.๐	-	๖๐.๑	๑๑.๓	๕๖.๗	๖๐.๘	๑๗๐.๘	๗๖.๗	๑๘๗.๗	๕.๐	๑๑๓.๐	๓๕.๗
ต่างประเทศ	๒.๓	-	๕.๒	๑๒๖.๑	๘.๓	๕๕.๖	๙.๑	๙.๖	๑๐.๓	๑๔.๑	๗.๐	๕๒.๖
รวม	๕๖.๓	-	๖๕.๓	๑๖.๐	๑๐๕.๐	๖๐.๐	๑๘๐.๐	๗๑.๔	๒๐๐.๐	๑๙.๖	๑๒๒.๙	๔๑.๖

ที่มา : บริษัทเจริญโภคภัณฑ์

ความต้องการบริโภคไก่เนื้อ เป็นจำนวนมากนี้ได้จูงใจให้กิจการเลี้ยงไก่ขยายตัวอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว แต่ถ้าหากเกษตรกรยังคงใช้วิธีการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเช่นเดิมแล้ว จะไม่สามารถขยายปริมาณการผลิตได้ทันกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากไก่พันธุ์พื้นเมืองเดิมถูกจำกัดโดยระยะเวลาการใช้เลี้ยงซึ่งประมาณ ๑๒๐ - ๑๔๐ วัน และวิธีการเลี้ยงแบบเดิมระบบการควบคุมโรคไม่ดีพอ จึงได้มีการปรับปรุงวิธีการเลี้ยงจากดั้งเดิมไปสู่การจัดการฟาร์มในเชิงธุรกิจมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่จึงได้มีการนำเอาพันธุ์ไก่ใหม่ ๆ โดยการสนับสนุนของบริษัทอาหารสัตว์ต่าง ๆ โดยไก่พันธุ์ที่นำมาเลี้ยงจะใช้เวลาเพียง ๔๐-๖๐ วันเท่านั้น เมื่อใช้พันธุ์ใหม่ ๆ ก็ต้องใช้อาหารสัตว์จากบริษัทเหล่านี้ บริษัทผู้ผลิตอาหารและบริษัทในเครือจึงได้เข้ามามีบทบาททำการผูกขาดการเลี้ยงไก่ในประเทศไทย

พอจะสรุปถึงลักษณะและโครงสร้างการผูกขาดการเลี้ยงไก่ได้ ดังนี้

๑. ลักษณะการเลี้ยงไก่ของประเทศไทยในปัจจุบัน

จากผลการสำรวจของกองเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๑๖-๒๕๑๗ เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เนื้อนั้น ปรากฏว่าฟาร์มเลี้ยงไก่แบบการค้า (Commercial farms) ซึ่งหมายถึงฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเป็นอาชีพหลัก และมีกิจการอย่างอื่นเป็นอาชีพรอง) มีจำนวนทั้งหมดประมาณ ๓,๖๐๔ ฟาร์ม โดยมีจำนวนไก่ทั้งหมดประมาณ ๒.๗๔ ล้านตัว เฉพาะอย่างยิ่งในแถบจังหวัดนครปฐม กรุงเทพฯ และฉะเชิงเทรา มีจำนวนฟาร์มประมาณ ๔๑๔ ฟาร์ม ที่เลี้ยงไก่ในปริมาณ ๔๑๑,๗๐๓ ตัว หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๓๕ ของปริมาณการเลี้ยงแบบธุรกิจทั่วทั้งประเทศ การขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของฟาร์มธุรกิจที่เลี้ยงไก่นี้มีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงเวลา ๓-๔ ปีที่ผ่านมา กล่าวคือในปี ๒๕๒๒ จำนวนฟาร์มที่เลี้ยงไก่ ในเขต ๓ จังหวัดนี้ มีเพิ่มขึ้นถึง ๒๒๐ ฟาร์ม ส่วนใหญ่จะเป็นฟาร์มที่อยู่ในโครงการจ้างเลี้ยงหรือมีสัญญาผูกพันกับบริษัทผู้ผลิต

พุทธกาล รัชชธ. รายงานการศึกษาการจัดการฟาร์มในสัญญาผูกพัน, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารโรเนียว, ๒๕๒๓.

16818227

ไก่ที่นิยมเลี้ยงในฟาร์มธุรกิจจะเป็นไก่พันธุ์จากบริษัทผู้ผลิต ซึ่งใช้ระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ ๔๐-๖๐ วัน มีการเลี้ยงเฉลี่ยปีละ ๔-๕ รุ่น เมื่อเลี้ยงครบกำหนดน้ำหนักเฉลี่ยต่อตัวประมาณ ๑.๗๕ - ๑.๘ กิโลกรัม (ถ้าเป็นไก่เนื้ออย่าง ระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ ๓๕ วัน น้ำหนักเฉลี่ยต่อตัวประมาณ ๑.๑ - ๑.๒ กิโลกรัม) การขายไก่ จะขายเป็นรุ่น ๆ เมื่อเกษตรกรขายไก่หมดรุ่นแล้วจะมีการพักแล้วชั่วคราวเพื่อทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคประมาณ ไม่เกิน ๒ สัปดาห์ต่อแล้ว การนำไก่เข้าเลี้ยงแต่ละแล้วจะมีไก่เข้าไม่พร้อมกัน จะมีไก่เข้าเลี้ยงตลอดเวลายกเว้นกรณีลูกไก่ขาดตลาด

สำหรับปริมาณการเลี้ยงไก่ทั้งแบบฟาร์มธุรกิจและในรูปแบบลักษณะอื่น ๆ ในประเทศนั้น จากการศึกษาของกองเศรษฐกิจการพาณิชย์พบว่า แนวในปีการเลี้ยงไก่จากปี ๒๕๑๓-๒๕๑๔ มีแนวโน้มลดลง คือจาก ๕๔.๗๔ ล้านตัว ในปี ๒๕๑๓ เหลือ ๔๒.๗๘ ในปี ๒๕๑๔ หรือลดลงประมาณร้อยละ ๑๐ เนื่องจากในปี ๒๕๑๔ นั้น ราคาอาหารสัตว์สูงขึ้น และในปี ๒๕๑๖-๒๕๑๗ ราคาอาหารสัตว์ได้สูงขึ้นกว่าปี ๒๕๑๕ อีก จึงทำให้ปริมาณการเลี้ยงไก่ลดลงไปอีก สำหรับปี ๒๕๑๘ ปริมาณการเลี้ยงไก่ได้เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากราคาไก่มีแนวโน้มสูงขึ้นพอชดเชยกับการเพิ่มขึ้นของราคาอาหารสัตว์ ทำให้ผู้เลี้ยงมีกำไรมากขึ้นเป็นเหตุจูงใจให้มีการเลี้ยงกันมากขึ้น (ดูตารางที่ ๓.๓)

เมื่อพิจารณาแยกตามรายภาคจะพบว่า ในเขตภาคกลางจะมีปริมาณการเลี้ยงไก่มากที่สุดของประเทศ กล่าวคือ ในปี ๒๕๒๑ นั้น ปริมาณการเลี้ยงมีประมาณ ๒๐.๐๙ ล้านตัว ซึ่งคิดเป็นประมาณ ร้อยละ ๓๐.๘ ของการเลี้ยงทั่วประเทศ (ดูตารางที่ ๓๐๔) อย่างไรก็ตาม จากสถิติของกองเศรษฐกิจการเกษตรนั้น เป็นปริมาณการเลี้ยงไก่ที่มีไข่แยกประเภทเป็นไก่กระທงและไก่ไข่ แต่จากการสัมภาษณ์บริษัทผู้ผลิตรายหนึ่งนั้นได้ให้ข้อมูลรายละเอียดคร่าว ๆ ถึงปริมาณการเลี้ยงไก่กระທงและไก่ไข่จะอยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๗๕ และร้อยละ ๒๕ ตามลำดับ

. ตารางที่ ๓.๓

ประเทศไทยที่เลี้ยง และอัตราการเปลี่ยนแปลง

ปี	ปริมาณ (ล้านตัว)	อัตราเพิ่ม (+) ลดลง (-) ร้อยละ
๒๕๑๐	๕๑.๓๔	-
๒๕๑๑	๕๓.๖๖	+๔.๕๔
๒๕๑๒	๕๖.๑๐	+๔.๕๕
๒๕๑๓	๕๘.๗๔	+๔.๗๔
๒๕๑๔	๕๓.๔๘	-๘.๒๐
๒๕๑๕	๕๒.๗๘	-๒.๖๐
๒๕๑๖	๖๑.๘๑	+๑๗.๑๐
๒๕๑๗	๔๗.๘๐	-๒๒.๖๗
๒๕๑๘	๕๓.๘๖	+๑๒.๖๘
๒๕๑๙	๔๙.๘๙	-๗.๓๙
๒๕๒๐	๕๖.๓๑	+๑๒.๘๙
๒๕๒๑	๖๔.๓๒	+๑๖.๐๐

ที่มา : กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ ๓.๔

จำนวนไก่แยกเป็นรายภาคของประเทศไทย

หน่วย: ล้านตัว

ภาค	จำนวนไก่ ปี ๒๕๒๐	จำนวนไก่ปี ๒๕๒๑	เปอร์เซ็นต์ของการเลี้ยง ทั้งประเทศ ในปี ๒๕๒๑
เหนือ	๑๗.๘๙	๑๘.๐๒	๒๗.๕
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๘.๙๘	๑๘.๑๒	๒๗.๗
กลาง	๑๓.๕๓	๒๐.๐	๓๐.๘
ใต้	๕.๙๒	๙.๑๐	๑๔.๐
รวม	๕๖.๓๑	๖๕.๓๓	๑๐๐.๐

ที่มา : กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ลักษณะการเลี้ยงไก่ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ^๑

๑. เลี้ยงโดยไม่มีสัญญากับผู้ใด หรือเลี้ยงแบบอิสระ

ผู้เลี้ยงในลักษณะนี้ จะซื้อพันธุ์ไก่จากบริษัทอาหารสัตว์หรือแหล่งเพาะพันธุ์ทั่วไป มาเลี้ยง เมื่อไก่โตแล้วจะขายให้กับผู้ค้าทั่วไป หรือแม้แต่บริษัทอาหารสัตว์ก็ได้

การเลี้ยงแบบอิสระนี้ มักจะเป็นผู้เลี้ยงมาเป็นเวลานานประมาณ ๑๐-๒๐ ปี/ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี ในการซื้ออาหารและลูกไก่ของพวกผู้เลี้ยงอิสระจะผ่านเอเยนต์ หรือตัวแทนประมาณ ร้อยละ ๖๐ ส่วนร้อยละ ๔๐ จะไม่ผ่านตัวแทน การซื้อลูกไก่จะต้องซื้อด้วยเงินสด และมีการทำสัญญาซื้อลูกไอกับตัวแทนเพื่อให้ได้รับลูกไก่เป็นจำนวนที่แน่นอนเป็นประจำ ผู้เลี้ยงจะเป็นฝ่ายจัดหาโรงเลี้ยง วัสดุอื่นๆ รวมถึงแรงงานด้วยตนเอง ในด้านการจำหน่าย ไก่นั้น จะจำหน่ายโดยตรงกับผู้รับซื้อในกรุงเทพฯ แหล่งรับซื้อไก่แหล่งใหญ่ คือ ศูนย์การค้า สัตว์ปีกที่คลองตัน หรือจะให้ตัวแทนจัดหาผู้ซื้อให้เพื่อความสะดวกก็ได้ เมื่อผู้เลี้ยงต้องการขาย ตามราคาตลาดในแต่ละวัน ซึ่งผู้เลี้ยงก็จะสอบถามว่าขณะนี้ราคาไก่กิโลกรัมละเท่าไร เมื่อผู้เลี้ยงพอใจก็จะแจ้งความจำนงต่อตัวแทน ตัวแทนก็จะติดต่อกับผู้ซื้อในกรุงเทพฯ ราคาส่วนมากจะถามตอนเช้า หากตกลงก็จะมาซื้อในตอนเย็นวันนั้น ราคาที่ตกลงกันนี้ ผู้ขายซึ่งต้องรับผิดชอบในการขนส่งทั้งหมด การขายไก่ผู้เลี้ยงจะต้องรับผิดชอบในเรื่องไก่มีกระเพาะ หรือ มีอาหารในกระเพาะ เพราะต้องถูกตัดราคา การเลี้ยงไก่แบบอิสระนี้ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่าในปี ๒๕๒๐ ได้เคยสำรวจ เบื้องต้นมีประมาณร้อยละ ๒๖ ของประเภทการเลี้ยงทั้งหมดในเขตภาคกลาง ผู้เลี้ยงอิสระส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพราะผู้เลี้ยงในเขตจังหวัดนี้มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสูงมาก เนื่องจากเลี้ยงกันมานานอย่างเป็นล่ำเป็นสัน มีมาตรฐานการเลี้ยงที่ดี มีเงินทุนเอง และมีความรู้ในเรื่องตลาดดี จึงพร้อมที่จะเลี้ยง สามารถดำเนินกิจการ หรือบริหารงานได้เอง โดยไม่ต้องมีบริษัทอาหารสัตว์เข้าไปเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ในการสำรวจ ข้อมูลเบื้องต้นในปี ๒๕๒๒ จากการสุ่มตัวอย่างในลักษณะฟาร์มขนาด ๕,๐๐๐ ตัว ขึ้นไปใน

เขตจังหวัดรอบนอกกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้เลี้ยงไก่อิสระมีจำนวนเพียงร้อยละ ๑๖.๓๓ เท่านั้น ซึ่งพอจะชี้ให้เห็นว่าผู้เลี้ยงอิสระได้เปลี่ยนสภาพไปเป็นการเลี้ยงรูปแบบอื่นเพิ่มขึ้น^๑

ลักษณะสำคัญของผู้เลี้ยงอิสระอยู่ภายใต้เหตุผลดังนี้

- ๑.๑ มีฐานะทางการเงินพร้อม
- ๑.๒ เลี้ยงเป็นจำนวนมาก มีไก่หมุนเวียนออกขายได้สม่ำเสมอ
- ๑.๓ ออกลี้ยงเพราะมีรายได้ดีกว่า และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงมานาน การเลี้ยงแบบประกันไก่กำไรมากกว่า ประมาณตัวละ ๑ บาทกว่า แต่การเลี้ยงอิสระได้กำไรอย่างปกติประมาณตัวละ ๒ - ๓ บาท และเคยได้กำไรสูงสุดถึงตัวละ ๘ บาท แต่ก็เคยขาดทุนสูงสุดตัวละ ๔ บาท แต่สองกรณีหลังถึงกำไรสูงสุดและขาดทุนสูงสุดนั้นไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อย

๒. เลี้ยงโดยมีสัญญาผูกพันกับบริษัทผู้ผลิต

การเลี้ยงในลักษณะนี้นั้น ผู้เลี้ยงจะทำการตกลงซื้อสัญญาผูกพันนั้น จะตกลงกันด้วยวาจาและด้วยลายลักษณ์อักษร การตกลงสัญญาจะเป็นแบบไหนนั้นไม่มีข้อกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับ ความเชื่อของบุคคลเป็นส่วนใหญ่ หรือเพราะได้ติดต่อกันมานานและมีประวัติ โดยเฉพาะตัวแทนขายอาหารในท้องถิ่น จะตกลงกันด้วยวาจาเป็นส่วนมาก ในระยะแรกที่ติดต่อกันเป็นรายใหม่ อาจต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เมื่อติดต่อกันนานจนตัวแทนมีความเชื่อต่อในระยะต่อไป อาจตกลงด้วยวาจา แต่สำหรับคู่สัญญาของผู้เลี้ยงเป็นในรูปบริษัทใหญ่ ๆ เช่น บริษัทกรุงเทพค้ำสัตว์ หรือบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์ จะต้องมีการมีสัญญาด้วยลายลักษณ์อักษรอย่างรัดกุม .

จากการศึกษาของกองเศรษฐกิจการเกษตรพบว่า มีประเภทของข้อสัญญาผูกพันในเขตภาคกลางในปี ๒๕๒๐ มีประเภทใหญ่ ๆ ๓ ประเภท คือ

๑. ประเภทประกันราคา มีประมาณร้อยละ ๑๗.๓๘

^๑ แหล่งเดียวกัน, หน้า ๑๘.

๒. ประเภทเปิดบัญชีเงินเชื่อ มีประมาณร้อยละ ๒๖.๑๗
 ๓. ประเภทรับจ้างเลี้ยง มีประมาณร้อยละ ๓๖.๔๕

๒.๑ การเลี้ยงประเภทประกันราคา เริ่มมีการประกันราคาไก่มาตั้งแต่ประมาณ ปี ๒๕๑๔ คือการเลี้ยงเป็นในรูปของการตกลงราคากันล่วงหน้า ระหว่างผู้เลี้ยงกับผู้ซื้อก่อนที่จะเลี้ยงไก่แต่ละรุ่น ผู้ที่รับจ้างในราคาประกันเท่าที่ทราบจากการสำรวจเป็นบริษัทที่มีโรงฆ่าสัตว์ปีกในกรุงเทพฯ และมีผู้เลี้ยงรายใหญ่บางรายก็รับซื้อไก่ในราคาประกันจากผู้เลี้ยงรายเล็ก ๆ ด้วย บางทีจะเป็นผู้กำหนดราคาประกัน และราคาประกันของทุกบริษัทใกล้เคียงกัน ผู้เลี้ยงทำสัญญาประกันราคากับบริษัทขายอาหารสัตว์เกือบทุกบริษัทที่ขายอาหารสัตว์ แต่ส่วนใหญ่จะประกันราคา กับบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ประมาณร้อยละ ๔๐ - ๕๐ ของไก่ประกันทั้งหมด เนื่องจาก

- ก. บริษัทมีหลักประกันที่แน่นอน
 ข. บริษัทมีตลาดต่างประเทศ
 ค. เวลาใกล้ตลาด บริษัทจะเก็บไว้ในห้องเย็นซึ่งได้มาตรฐาน และเก็บไว้ได้นาน โดยที่ยังสตออยู่เสมอ

การเลี้ยงแบบประกันราคานี้ ผู้เลี้ยงจะเกี่ยวข้องกับบริษัททั้งทางด้านการผลิตและการตลาดโดยผู้เลี้ยงจะทำสัญญาส่งของลูกไก่ ซึ้ออาหารและยาจากบริษัท และทำสัญญาขายไก่ให้บริษัท กับในราคาไก่ประกัน การเลี้ยงแบบนี้จะเป็นการเฉลี่ยความเสี่ยงในเรื่องราคาระหว่างผู้เลี้ยงและบริษัท กล่าวคือ ถ้าราคาตลาดต่ำกว่าราคาประกันบริษัทจะเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ แต่ถ้าราคาตลาดสูงกว่าราคาประกัน ผู้เลี้ยงก็จะเสียประโยชน์

* กองเศรษฐกิจการเกษตร การศึกษาการเลี้ยงไก่กระหงในลักษณะที่มีสัญญาผูกพัน
 ปี ๒๕๒๐. ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

ผู้เลี้ยงไก่ในราคาประกันนี้จะมีมากอยู่ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะในเขตอำเภอศรีราชาผู้เลี้ยงไก่ ส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงรายใหม่ทั้งหมด ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่อีก่อนเลย จึงไม่กล้าที่จะเสี่ยง

ผู้เลี้ยงไก่ในระบบประกันราคานั้น อยู่ภายใต้เหตุผลดังนี้คือ

ก. มีหลักประกันแน่นอน และมีความมั่นคงในทางค้ำรายได้ เพราะไม่ต้องเสี่ยงกับการผันผวนของระดับราคา

ข. ขาดเงินทุน

ค. ได้รับความสะดวกต่าง ๆ เช่น ซื้อลูกไก่ได้จำนวนแน่นอน ราคาแน่นอน เช่น เวลาลูกไก่แพง ผู้เลี้ยงก็ยังคงได้ลูกไก่ตามสัญญา ขณะที่ผู้เลี้ยงอิสระอาจต้องซื้อลูกไก่แพง หรือทำให้รู้ความเคลื่อนไหวของราคาตลาด หรือความสะดวกจากบริษัทที่จะนำอาหารลูกไก่ มาส่งถึงฟาร์มและความสะดวกในการขายไก่

ง. มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่อันตราย จึงไม่กล้าเสี่ยงกับความผันแปรของราคา

๒.๒ ประเภทเปิดบัญชีเงินเชื่อ การเลี้ยงประเภทนี้ผู้เลี้ยงจะมีข้อผูกพันกับตัวแทนคือ ในด้านการผลิต ผู้เลี้ยงจะเปิดบัญชีเงินเชื่อ อาหาร พันธุ์ไก่ ยา กับตัวแทน ส่วนโรงเรือน วัสดุอื่น ๆ และแรงงานนั้น ผู้เลี้ยงเป็นผู้จัดการมาให้ ในด้านการจำหน่ายไก่นั้นตัวแทนจะจัดหาผู้ซื้อให้เมื่อผู้เลี้ยงต้องการขายตามราคาตลาดในแต่ละวัน ลักษณะของผู้เลี้ยงประเภทเปิดบัญชีเงินเชื่อจะคล้ายกับผู้เลี้ยงอิสระ เพียงแต่มีข้อผูกพันการใช้อาหารและยาต้องเป็นของบริษัทที่เปิดเครดิตให้เท่านั้น การขายเมื่อตกลงราคาแล้วตัวแทนจะทำการซื้อไก่นั้นทันที โดยตัวแทนจะรับผิดชอบในการขนส่งทั้งหมด เมื่อซึ่งหน้าแล้วก็จะจกน้ำหนักให้ผู้เลี้ยงและตัวแทนผู้รับซื้อไว้คนละชุด การจ่ายเงินจะได้รับประมาณ ๗ วัน ผู้ซื้อจะจ่ายผ่านตัวแทนให้ผู้เลี้ยง เพราะจะต้องหักหนี้กับค่าอาหารพันธุ์ไก่และยา ส่วนที่เหลือจึงจะเป็นของผู้เลี้ยง แต่ถ้าหักบัญชีแล้วยังขาดทุนก็ต้องเข้าบัญชีเป็นหนี้สินของผู้เลี้ยงต่อไป และเริ่มเลี้ยงในรุ่นใหม่ในกรณีที่หักแล้วขาดทุน ตัวแทนอาจจะไม่หักไว้ทั้งหมดจะกันให้ผู้เลี้ยงแล้วแต่จะพิจารณาตามความจำเป็น การขายไก่ ลักษณะนี้ผู้เลี้ยงจะต้องรับผิดชอบในเรื่องไก่มีกระเพาะหรือมีอาหารในกระเพาะเช่นเดียวกัน โดยผู้ซื้อจะแจ้งผ่านมายังตัวแทน เมื่อเวลาชำระเงิน

๒.๓ ประเภทจ้างเลี้ยง - การเลี้ยงไก่ประเภทนี้ผู้เลี้ยงต้องออกค่าใช้จ่ายด้าน
โรงเรือน อุปกรณ์ต่าง ๆ น้ำ ไฟ และแรงงาน ส่วนตัวแทนจะรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายด้าน
อาหาร พันธุ์ไก่ และยาป้องกันโรค การขายไก่เป็นหน้าที่และอยู่ในความรับผิดชอบของตัว
แทนทั้งหมด เมื่อขายไก่ได้ผู้เลี้ยงจะได้ค่าตอบแทนในการเลี้ยง ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
ที่ผู้เลี้ยงรับผิดชอบตัวละประมาณ ๑.๐๐ - ๑.๕๐ บาท โดยนับจากจำนวนไก่เมื่อขายระหว่าง
ที่เลี้ยงไก่หากไก่ตายหรือสูญหายจะต้องแจ้งให้ตัวแทนทราบ

การเลี้ยงไก่ประเภทจ้างเลี้ยง แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๓.๑ ตัวแทนหรือผู้เลี้ยงรายใหญ่ ๆ ไปจ้างเลี้ยง การเลี้ยงประเภท
นี้ ผู้เลี้ยงจะต้องออกค่าใช้จ่ายด้านโรงเรือนอุปกรณ์ต่าง ๆ น้ำ ไฟ และแรงงาน ผู้เลี้ยงประ
เภทนี้จะมีโรงเรือนอยู่แล้ว เนื่องจากเคยเป็นผู้เลี้ยงอิสระมาก่อน แล้วขาดทุนไม่สามารถ
เลี้ยงต่อไปได้ เพราะไม่มีเงินทุน จึงรับจ้างเลี้ยงโดยผู้จ้างจะรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายด้าน
ค่าอาหารพันธุ์ไก่และยาป้องกันรักษาโรค การขายไก่ผู้เลี้ยงจะได้รับค่าตอบแทนในการเลี้ยง
ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้เลี้ยงรับผิดชอบตัวละ ประมาณ ๑.๒๕ - ๑.๕๐ บาท หากไก่
ตายหรือสูญหายจะต้องแจ้งผู้จ้างให้ทราบ

๒.๓.๒ บริษัทอาหารสัตว์จ้างเลี้ยง หรือที่เรียกว่าโครงการจ้างเลี้ยง
ของบริษัท บริษัทจะเลือกผู้เลี้ยงรายใหม่ ซึ่งยังไม่เคยเลี้ยงไก่มาก่อนในโครงการของ
บริษัท เพราะผู้เลี้ยงรายใหม่ซึ่งยังไม่มียุทธศาสตร์จะแนะนำซุกจุกได้ง่ายกว่า ผู้เลี้ยง
ประเภทนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ของตัวเอง บริษัทจะออกเงินทุนให้ก่อนโดยกู้เงินจากธนาคารสำหรับ
สร้างโรงเรือนแล้วบริษัทจะเป็นผู้ค้ำประกันและรับผิดชอบในการชำระคืนธนาคาร ราย
ได้ของผู้เลี้ยง บริษัทจะรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายด้านอาหารพันธุ์และยาป้องกันโรค พร้อม
ทั้งแนะนำในวิธีการเลี้ยงสมัยใหม่ให้กับเกษตรกร การขายไก่อยู่ในรับผิดชอบของบริษัท
และบริษัทจะจัดส่งพนักงานของบริษัทออกมากอยตรวจตราดูแล และให้คำแนะนำในการเลี้ยง
แก่ผู้เลี้ยง

การผูกขาดการเลี้ยงไก่

ในภาวะการณ์ปัจจุบัน ลักษณะการผูกขาดในรูปของตลาดผู้ขายน้อยราย (oligopoly)
ได้เด่นชัดมาก ดัชนีที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทการผูกขาดของบริษัทผลิตอาหารสัตว์มีหลายลักษณะ
ที่พอจะสรุปได้คือ

๑. การผูกขาดในตลาดพันธุ์ไก่

การที่บริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์ได้ผลิตพันธุ์ไก่ออกจำหน่ายนั้น ถ้าบริษัทใดก็ตามสามารถขายลูกไก่พันธุ์ของตนให้แก่เกษตรกรได้ ย่อมหมายถึงความสามารถในการขายอาหารสัตว์ด้วย เพราะในลักษณะของพันธุ์ไก่แต่ละพันธุ์นั้นจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสูตรของอาหารผสมที่เหมาะสมสำหรับไก่พันธุ์นั้น ดังนั้น หากเกษตรกรซื้อไก่พันธุ์ใดย่อมส่งผลแน่นอนว่าต้องใช้อาหารสัตว์จากบริษัทนั้น

จากการสอบถามเกษตรกรในเขตจังหวัดนครปฐม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และระยอง จำนวน ๘๘ ฟาร์ม ในปี ๒๕๒๓ นั้น พบว่า ฟาร์มนี้ซื้อไก่พันธุ์ C.P. 707 จากบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์มากที่สุด คือ ๘๓ ฟาร์ม หรือร้อยละ ๘๔.๖๔ รองลงมาได้แก่ ไก่พันธุ์ฮับบาร์ด (Hubbard) ๘ ฟาร์ม หรือร้อยละ ๘.๑๗ นอกนั้น ได้แก่ไก่พันธุ์พิลช์ (Pilch) พันธุ์รอสสัน (Rossone) และพันธุ์ไฮ-โปร (Hi-Pro) (ดังแสดงในตารางที่ ๓.๕)

ตารางที่ ๓.๕
จำนวนฟาร์มที่ใช้ไก่พันธุ์ต่าง ๆ ในปี ๒๕๒๓

ชนิดพันธุ์	จำนวนราย	ร้อยละ
C.P. 707	๘๓	๘๔.๖๙
Hubbard	๘	๘.๑๗
Pilch	๓	๓.๐๖
Ross One	๒	๒.๐๔
Hi-Pro	๒	๒.๐๔
รวม	๙๘	๑๐๐.๐๐

ที่มา : จากการออกสำรวจในปี ๒๕๒๓

การออกสำรวจจากเกษตรกรโดยตรงในเขตจังหวัดรอบนอกกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งอุปทานไก่สำหรับตลาดในกรุงเทพมหานครนั้น ผู้ผลิตอาหารสัตว์ในเครือเจริญโภคภัณฑ์ซึ่งผลิตไก่พันธุ์ C.P. 707 เป็นผู้ครอบครองตลาดการเลี้ยงเกือบทั้งหมดคือเกินกว่าร้อยละ ๘๔ แต่อย่างไรก็ตามการออกเก็บข้อมูลนี้นั้น อาจไม่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพตลาดที่แท้จริงก็ได้ เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ออกเก็บข้อมูลอาจจะเป็นอาณาเขตภายใต้อิทธิพลของบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะ และขณะเดียวกันการสอบถามจำนวนฟาร์มที่ใช้พันธุ์ไก่นั้น แต่ละฟาร์มก็มีปริมาณการเลี้ยงที่แตกต่างกันจึงไม่สะท้อนถึงปริมาณไก่ที่แท้จริงได้ นอกจากนี้การออกสอบถามยังทำให้พื้นที่เขตจังหวัดรอบนอกกรุงเทพมหานครเท่านั้น

การทดสอบข้อมูลเพื่อสนับสนุนลักษณะของการผูกขาดข้างต้นจึงกระทำโดยการสอบถามจากแหล่งอุปทานลูกไก่โดยตรง คือ จากบริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันมีประมาณ ๖ บริษัท โดยมีส่วนแบ่งตลาดแตกต่างกันออกไป จากข้อมูลที่สอบถามจากฝ่ายการผลิตของบริษัทแหลมทองสหการ จำกัด ปรากฏว่า ในปัจจุบันนี้ ปริมาณลูกไก่ที่ทุกบริษัทผลิตออกสู่ท้องตลาดทั่วประเทศนั้น ประมาณ ๓.๕ - ๔ ล้านตัวต่อสัปดาห์ ในปริมาณนี้ ลูกไก่พันธุ์ C.P. 707 จากบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์มีส่วนแบ่งในตลาดมากที่สุดคือเกินกว่าร้อยละ ๔๐ รองลงมาคือลูกไก่พันธุ์ Hubbard ของบริษัท แหลมทองสหการ จำกัด มีส่วนแบ่งร้อยละ ๑๒ ส่วนบริษัทอื่นมีส่วนแบ่งประมาณ ร้อยละ ๘ - ๑๐ ตัว แสดงรายละเอียดในตารางที่ ๓.๖

ตารางที่ ๓.๖

ส่วนแบ่งการตลาดของลูกไก่พันธุ์ต่าง ๆ ในปี ๒๕๒๓

ลูกไก่พันธุ์	บริษัทผู้ผลิต	ส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ
C.P. 707	เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด	๕๐
Hubbard	แหลมทองสหการ จำกัด	๑๒
Ross One	เซนต์ตาโก จำกัด	๑๐
Pilch	เบทราโกร จำกัด	๑๐
Ta-Tum	ป. เจริญพันธุ์ จำกัด	๑๐
Hi-Pro	ศรีไทยปศุสัตว์ จำกัด	๘

ที่มา : บริษัท แหลมทองสหการ จำกัด และ บริษัท ป.เจริญพันธุ์ จำกัด

โครงสร้างการผลิตลูกไก่ นั้น ในชนิดพันธุ์ต่าง ๆ จะเริ่มที่รุ่นทวด (Great Grand Parents Stock) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า G.G.P. เป็นรุ่นแรก จากนั้น ในรุ่นที่สองของการผสมพันธุ์จะได้ไก่ในรุ่น ปู่ย่า (Grand Parent Stock) หรือ G.P. โดยปกติไก่พันธุ์ทั้ง ๒ รุ่นนี้ คือ G.G.P. และ G.P. บริษัทต้นกำเนิดในต่างประเทศมักจะไม่ยอมขายให้แก่บริษัทผู้ผลิตในประเทศไทย ยกเว้นไก่จากบริษัท อาเบอร์ เอเคอร์ (Arber Acre) ที่ขายไก่รุ่น G.P. ให้แก่บริษัทในเครือ เจริญโภคภัณฑ์ ในรุ่นที่ ๓ ซึ่งเป็นรุ่นที่บริษัทผู้ผลิตในประเทศไทย ส่งนำเข้ารุ่น พ่อ-แม่ (Parent Stock) จะนำมาผสมเพื่อขายเป็นลูกไก่สำหรับฟาร์มเกษตรกรโดยทั่วไปซึ่งเรียกว่ารุ่นลูก (Commercial Stock) ที่ไม่สามารถนำไปขยายพันธุ์ต่อไปได้อีก เมื่อเกษตรกรซื้อได้รุ่นนี้ไปแล้วและนำไปเลี้ยงจนขาย ก็จะต้องซื้อลูกไก่พันธุ์จากบริษัทผู้ผลิตต่อไป

ราคาซื้อขายไก่รุ่น Grand Stock นั้น อยู่ระหว่าง ๒๔ - ๓๐ ดอลลาร์ ต่อตัว สำหรับไก่เพศผู้ และ ๑๒ - ๑๔ ดอลลาร์สำหรับตัวเมีย สำหรับไก่เพศเมีย ส่วนในรุ่น Parent Stock นั้น ราคาประมาณตัวละ ๕๔ - ๖๐ บาท การสั่งซื้อทั้งรูป G.P. และ P จะต้องสั่งซื้อทุก ๓ เดือน จากบริษัทแม่ในต่างประเทศ บริษัทผู้ผลิตในประเทศไทยจะผสมพันธุ์และขายในรุ่นลูก (Commercial) ราคาตัวละ ๓.๕๐ - ๕.๕๐ บาท ตามแต่ภาวะการผลิต

จากลักษณะโครงสร้างการผลิตของลูกไก่ นี้เองซึ่งจำหน้าเฉพาะไก่รุ่น (Commercial Stocks) ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงซึ่งไก่รุ่นนี้เป็นหมันไม่สามารถผสมพันธุ์ได้ จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงต้องพึ่งพิงบริษัทตลอดเวลา ทำให้ระดับการผูกขาดเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น

๒. การผูกขาดตลาดการเลี้ยงไก่

การผูกขาดในขั้นตอนการผลิตไก่ นั้น นอกจากจะพิจารณาจากรูปแบบของพันธุ์ไก่ที่ใช้เลี้ยงแล้ว ในขั้นตอนของการผลิตเพื่อก่อมูลค่าเพิ่มอีกขั้นหนึ่งคือด้านการเลี้ยงไก่ ก็ปรากฏผลที่สอดคล้องกันเช่นเดิม คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงนั้น ยังคงมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับบริษัทผู้ผลิต โดยการเข้าร่วมทำสัญญาซื้อขายมัดต่าง ๆ ทั้งในรูปของลายลักษณ์อักษรและวาจา

จากการสอบถามพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ มีเพียง ๒๖ ราย จาก ๔๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๓ เท่านั้นที่มีการเลี้ยงไก่แบบอิสระ นอกนั้นจะเป็นการเลี้ยงในระบบสัญญาผูกมัดเกษตรกรในรูปแบบต่าง ๆ คือประกันราคา ประมาณร้อยละ ๒๖.๕๓ ระบบเปิดบัญชีเงินเชื่อร้อยละ ๑๘.๓๗ รับจ้างเลี้ยง ร้อยละ ๒๔.๕๔ และเป็นฟาร์มของบริษัทเองอีกประมาณ ๔.๐๘ (ดังแสดงในตาราง ๓.๗)

ตารางที่ ๓.๗

ลักษณะการเลี้ยงไก่แยกตามประเภท

ประเภท	จำนวนฟาร์ม	ร้อยละ
อิสระ	๒๖	๒๖.๕๓
ในสัญญาผูกมัด	๖๗	๖๗.๓๗
ประกันราคา	๒๕	๒๖.๕๓
เปิดบัญชีเงินเชื่อ	๑๘	๑๘.๓๗
จ้างเลี้ยง	๒๔	๒๔.๔๗
ฟาร์มของบริษัท	๕	๕.๐๘
รวม	๙๘	๑๐๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถาม

ในด้านลักษณะการทำสัญญาผูกมัดเกษตรกรผู้เลี้ยงนั้น ในประเภทการประกันราคา ซึ่งบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ได้นำมาใช้อย่างแพร่หลายประมาณ ปี ๒๕๑๔ นั้น เป็นผู้ที่ครอบครอง ตลาดส่วนใหญ่ คือ จำนวน ๑๖ ฟาร์ม จาก ๒๔ ฟาร์ม หรือคิดเป็นประมาณ ร้อยละ ๖๔ รองลงมา ได้แก่ บริษัท แหลมทองสหการ จำกัด มีส่วนแบ่งตลาด ๗ ฟาร์ม หรือร้อยละ ๒๙.๐ (ดังแสดงในตารางที่ ๓.๔)

ตารางที่ ๓.๘

การทำข้อมูกมัดในลักษณะการเลี้ยงแบบประกันราคาของผู้เลี้ยงไก่

บริษัทผู้ผลิต	จำนวนฟาร์ม	ร้อยละ
เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด	๑๖	๖๔.๐๐
แหลมทองสหการ จำกัด	๗	๒๘.๐๐
เขนตาโก จำกัด	๑	๔.๐๐
ศรีไทยปศุสัตว์ จำกัด	๑	๔.๐๐
รวม	๒๕	๑๐๐.๐๐

ที่มา : แบบสอบถาม

ส่วนประเภทเบ็ดขี้ผึ้งในระบบเงินเชื่อนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรทำสัญญาผ่านตัวแทน
จำหน่าย อาหารของบริษัท ซึ่งอาจถือได้ว่าทางบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ
เบื้องหลัง การสอบถามก็ยังคงแสดงให้เห็นว่า บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ครอบครอง
ตลาดการเลี้ยงประเภทนี้ กล่าวคือ เป็นผู้มีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด คือ จำนวน ๔
ฟาร์ม จาก ๑๕ ฟาร์ม หรือร้อยละ ๓๓.๓๓ รองลงมาได้แก่ บริษัท เบทาโกร จำกัด มี
ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ ๒๐.๐๐ (ดังแสดงในตาราง ๓.๔)

ตารางที่ ๓.๔

การทำข้อมูลมัดในลักษณะการเลี้ยงไก่ประเภทเปิดบัญชีเงินเชื่อ

บริษัทผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์	จำนวนฟาร์ม	ร้อยละ
เจริญโภคภัณฑ์	๔	๓๓.๓๓
เบทาโกร	๓	๒๐.๐๐
แหลมทองสหการ จำกัด	๒	๑๓.๓๓
ศรีไทยปศุสัตว์ จำกัด	๑	๖.๖๗
ไม่ระบุแหล่งที่แน่นอน	๔	๒๖.๖๗
รวม	๑๕	๑๐๐.๐๐

ที่มา : แบบสอบถาม

ส่วนการทำสัญญาผูกมัดในประเภทการจ้างเลี้ยงนั้น จากการสอบถาม ๒๔ ราย
ปรากฏว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงทำสัญญาผูกมัดกับบริษัทเจริญโภคภัณฑ์มากที่สุด ถึง ๑๗ ฟาร์มหรือ
ร้อยละ ๗๐.๘๓ และกับบริษัทแหลมทองสหการ ๔ ฟาร์ม หรือร้อยละ ๒๐.๘๓ (ดังแสดงใน
ตารางที่ ๓.๑๐)

ตารางที่ ๓.๑๐

การทำข้อมูกมัดในลักษณะการเลี้ยงประเภทจ้างเลี้ยง

บริษัทผู้ผลิต	จำนวนฟาร์ม	ร้อยละ
เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด	๑๗	๗๐.๘๓
แหลมทองสหการ จำกัด	๕	๒๐.๘๓
อื่น ๆ (ไม่ระบุ)	๒	๘.๓๔
รวม	๒๔	๑๐๐.๐๐

ที่มา : แบบสอบถาม

เมื่อเราพิจารณาโดยส่วนรวมของการเลี้ยงในลักษณะทำสัญญาผูกมัดนั้น จะพบว่า บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ได้มีบทบาทอย่างมากในการเกิดระบบครองตลาด คือ เป็นบริษัทผู้ผลิตที่มี ส่วนแบ่งการตลาดจากการทำสัญญาผูกมัดมากกว่า ร้อยละ ๕๖.๗๒ ของทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของผู้เลี้ยงอิสระทางบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ก็ได้เข้ามามีบทบาท ในด้านการจำหน่ายลูกพันธุ์ไก่และอาหารไก่อยู่ด้วย ส่วนแบ่งการตลาดในอิทธิพลของบริษัท เจริญโภคภัณฑ์น่าจะสูงกว่า จากการสอบถามข้างต้น คือ มีส่วนแบ่งการตลาดประมาณร้อยละ ๔๔.๖๔ ของทั้งหมด

ทางด้านรายละเอียดของการทำสัญญาผูกมัดจากการค้นหาพอจะสรุปได้ ดังนี้

ในลักษณะสำคัญของสัญญาที่ผู้เลี้ยงทำกับบริษัทตัวแทนนั้น เราสามารถแยกกล่าวได้ ตามประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๑. การเลี้ยงไก่ในราคาประกัน ลักษณะสำคัญของข้อสัญญาที่ระบุไว้มีดังนี้

๑.๑ การจัดหาลูกไก่

ทางบริษัทจะทำสัญญาดตกลงกับผู้เลี้ยงจะจัดส่งลูกไก่ให้แก่ผู้เลี้ยงใน บริเวณหนึ่งเป็นงวด ๆ เช่น งวดละ ๑๐,๐๐๐ ตัวต่อสัปดาห์ เป็นจำนวนที่แน่นอน จำนวน ลูกไก่ที่จัดส่งให้แก่ผู้เลี้ยงนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงจากจำนวนที่ตกลงไว้ได้แต่ไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของ จำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา ลูกไก่ที่ทางบริษัทจะต้องส่งมอบให้ลูกค่านั้นจะมีการระบุ เกรดของลูกไก่ เช่น A และ a (A เป็นลูกไก่ที่คัดเลือกเป็นอย่างดี แข็งแรง โดยปกติใน การคัดเกรดนั้น ในทางปฏิบัติจะคัดจากน้ำหนักไข่ที่ฟักเป็น เกณฑ์คือน้ำหนักไข่ของลูกไก่ เกรด A จะต้องหนักไม่ต่ำกว่า ๗๐ กรัม ถ้าน้ำหนักไข่น้อยกว่านี้จะเป็นลูกไก่พันธุ์เกรด a)

สัญญาที่ทางบริษัททำกับผู้เลี้ยงนั้น มักจะทำกันเป็นครั้งละ ๑ ปี แต่ ถ้าในกรณีที่ราคาไก่และราคาอาหารสัตว์ ในระยะนั้นมีควมแปรปรวนทางราคามาก สัญญา อาจจะทำเป็นงวด ๆ งวดละ ๔๕-๖๐ วัน ตามอายุการเลี้ยงไก่

การส่งมอบลูกไก่ทางบริษัทจะนำมาส่งถึงหน้าแล้ว โดยปกติการที่ผู้เลี้ยง จะทำสัญญากับบริษัทโดยตรงนั้น ทางบริษัทผู้ผลิตรายหนึ่งได้ตั้งเกณฑ์ประเมินไว้โดยทางบริษัท จะทำสัญญากับลูกแล้ว ที่มีขนาดการเลี้ยงไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ ตัว ถ้าต่ำกว่านี้ทางบริษัทจะให้

ตัวแทนเป็นผู้ติดต่อกับลูกค้าเองอีกต่อหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามบางบริษัทอาจจะทำสัญญากับลูกค้าที่มีปริมาณการสั่งซื้อต่ำกว่าจำนวนนี้ ถ้าหากว่าลูกค้ามีรัศมีอยู่รอบ ๑๐๐ กิโลเมตรจากบริษัทเพื่อหวังผลด้านอื่น ๆ แต่จำนวนต่ำสุดจะเป็น ๑๐,๐๐๐ ตัว

๑.๒ การให้ Credit Term และส่วนลด

ในทางด้านการซื้อลูกไก่ นั้น ทางบริษัทจะขายลูกไก่ให้แก่ลูกค้าในราคาเงินสด ตัวละ ๕.๕๐ (ในปี ๒๕๒๒) ราคานี้เป็นราคาหน้าลูกค้าของบริษัท แต่ถ้าหากบริษัทจะต้องจัดส่งลูกไก่ถึงหน้าลูกค้า บริษัทอาจคิดเพิ่มตัวละ ๐.๒๕ บาท ในบางกรณีบริษัทอาจให้ระยะเวลาชำระเงินถึง ๗ วัน แก่ลูกค้ารายใหญ่

ส่วนการซื้ออาหารจากบริษัทนั้น ในสัญญาจะระบุราคาอาหารต่อกิโลกรัมของอาหารชนิดต่าง ๆ ซึ่งราคานี้จะกำหนดแน่นอนในแต่ละงวด การซื้ออาหารนั้นหากลูกค้าซื้อในราคาเงินสด อาจได้รับเงินสดจากบริษัทประมาณร้อยละ ๑๐ - ๑๓ ถ้าหากซื้อในราคาเงินผ่อนจะไม่มีส่วนลด หรือในลูกค้ารายใหญ่ทางบริษัทอาจยอมให้ส่วนลดประมาณร้อยละ ๗ ช่วงระยะเวลาการชำระเงินประมาณ ๓๐ วัน

ลักษณะการให้ Credit Terms และส่วนลดของบริษัทรายใหญ่ พอสรุปได้ดังนี้

	ลูกไก่	อาหารสัตว์	ส่วนลด
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด	จ่ายสดก่อนรับของ	จ่ายสด	๑๐ - ๑๖%
บริษัท แผลมทองสหการ จำกัด	จ่ายสดหรือเชื่อไม่ เกิน ๗ วัน	เชื่อ ๓๐ วัน	๗ - ๑๐%
บริษัท ป.เจริญพันธุ์ จำกัด	"	"	๗ - ๑๐%
บริษัท ศรีไทยปศุสัตว์ จำกัด	"	"	๗ - ๑๐%
บริษัท เซนตาโก้ จำกัด	"	"	๗ - ๑๐%
บริษัท เบทาโกร จำกัด	"	"	๗ - ๑๐%

ในกรณีที่ทางบริษัทซื้อไก่จากลูกค้าแล้ว บริษัทจะจ่ายเงินให้ลูกค้าภายในเวลา ๗ วัน นับแต่วันที่ตกลงขายและซื้อ

๑.๓ การประกันราคา

ลักษณะการประกันราคานี้จะหมายถึง การกำหนดราคาที่แน่นอนที่บริษัทจะรับซื้อไก่กระตังเมื่อเลี้ยงครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งที่ตกลงกันไว้ โดยปกติราคาประกันจะกำหนดเป็นราคาเดียวกันตลอดภายใน ๑ ปี ไม่ว่าผู้เลี้ยงจะมาขอประกันกับบริษัท ในช่วงระยะเวลาต่างกันภายในปีเดียวกันก็จะได้ราคาประกันราคาเดียวกันไม่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามราคาประกันก็อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อราคาอาหารสัตว์และราคาลูกไก่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ ต้องไม่เกินร้อยละ ๑๕ ของราคาที่ตกลงกันไว้ แต่ต้องเป็นภายหลัง ๓๐ วัน จากการเปลี่ยนแปลงราคาอาหารนั้น

ราคาประกันทางบริษัทในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาใน ปี ๒๕๒๐ ราคาประกันประมาณกิโลกรัมละ ๑๔.๒๐ บาท ในปี ๒๕๒๑ ราคาประกัน ๑๔.๖๕ บาท/กก. ในปี ๒๕๒๒ ราคาประกัน ๑๕.๕๐ บาท/กก.

เกณฑ์การคิดราคาประกันของแต่ละบริษัทนั้น จะพิจารณาจากปัจจัยดังนี้

ก. ต้นทุน โดยกำหนดจาก

ก.๑ ราคาลูกไก่

ก.๒ ราคาอาหารที่ใช้ ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ระหว่างอายุ ๑ - ๑๔ วัน

ระยะที่ ๒ " ๑๕ - ๓๕ วัน

ระยะที่ ๓ " ๓๕ - ๕๕ วัน

สัดส่วนการใช้อาหารทั้ง ๓ ระยะเป็นดังนี้

๑ : ๓ : ๖ (ตามลำดับตั้งแต่ ๑ ถึง ๓)

ข. อัตราการแลกเนื้อ (Feed conversion Rate)^๑

ค. กำไรที่บริษัทบวกเพิ่มให้ซึ่งเป็นที่เปิดเผย แต่โดยปกติกำไรที่บริษัทคิดเพิ่มให้ นั้น จะต้องมียาจำนวนอย่างน้อยเท่ากับกำไร ที่ผู้เลี้ยงจะได้รับในฐานะที่เป็นผู้จ้างเลี้ยง คือ ไม่นต่ำกว่า ๑.๕๐ บาท

ในกรณีที่บริษัททำสัญญาซื้อไก่ที่เลี้ยงในระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน จะเพิ่มราคาประกันกิโลกรัมละ ประมาณ ๑.๕๐ บาท

^๑ อัตราแลกเนื้อ หมายถึง อัตราที่แสดงถึงปริมาณการใช้อาหารสัตว์จำนวนหนึ่งที่ใช้เลี้ยงสัตว์ ทำให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วยน้ำหนัก.

อย่างไรก็ตาม ผู้เลี้ยงอาจจะได้รับราคาที่ขายต่ำกว่าราคาประกันได้ในกรณี
ต่อไปนี้ คือ

๑. ไก่ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ เช่น นิเวคาสเซิล ฝีดาษ หลอดลมอักเสบ จิกชน
๒. ไก่ที่ไม่สมบูรณ์และแกรน
๓. ไก่เปียกน้ำ ไก่เลี้ยงกระเพาะ ไก่เลี้ยงชน
๔. ไก่พันธุ์อื่น ซึ่งไม่ใช่ไก่ของผู้ซื้อ
๕. มีการใช้อาหารบริษัทอื่น ; มีการปลอมปนอาหารอื่น ๆ

๑.๔ การกำหนดช่วงระยะเวลาการเลี้ยง

บริษัทต่าง ๆ จะกำหนดช่วงระยะเวลาการเลี้ยงลูกไก่ และส่งมอบไก่กระหว
ให้บริษัทแตกต่างกันออกไปตามชนิดของพันธุ์ โดยปกติมักจะภายหลังจากการส่งมอบลูกไก่ประมาณ
๔๔ - ๖๐ วัน โดยปกติระยะเวลาที่บริษัทต่าง ๆ กำหนดไว้ในสัญญาพอจะสรุปได้ ดังนี้

ไก่พันธุ์ Hubbard จะต้องเลี้ยง ๔๔ วันขึ้นไป

ไก่พันธุ์พิลล์ จะต้องเลี้ยง ๔๔-๖๐ วัน หรือ ๓๔-๔๒ วัน

ไก่พันธุ์อาเบอร์ (C.P. 707) จะต้องเลี้ยง ๕๐-๖๐ วัน หรือ ๓๕-๔๐ วัน

ไก่พันธุ์รอสวีน จะต้องเลี้ยง ๔๔-๕๕ วันขึ้นไป

๑.๕ ข้อผูกพันต่าง ๆ

ผู้เลี้ยงจะต้องซื้อไก่จากบริษัทพร้อมกับอาหารสัตว์ ยารักษาโรคจากบริษัทเท่า
นั้น ในการเลี้ยงไก่นั้น จะต้องใช้อาหารตามสูตรที่ทางบริษัทกำหนดไว้ การเลี้ยงจะต้องมี
โรงเลี้ยงเป็นไปตามที่ตกลงกับทางบริษัท และทางบริษัทจะสามารถตรวจสอบการเลี้ยงได้โดย
ไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า จำนวนไก่ที่ขายให้แก่บริษัทนั้นจะมีการทำสัญญา ตกลงจำนวนที่จะส่งมอบ
เป็นประมาณร้อยละของจำนวนลูกไก่ที่นำมาเลี้ยง โดยทางบริษัทจะกำหนดอัตราการเลี้ยง
รอดไว้ในช่วงประมาณร้อยละ ๘๖-๑๐๐ เพื่อป้องกันลูกเล่าน้ำไก่ที่อยู่นอกสัญญาขายให้แก่
บริษัทในกรณีที่ราคาประกันสูงกว่าราคาตลาดและป้องกันไก่ในสัญญาถูกนำออกขายให้แก่ที่อื่น
หากราคาตลาดสูงกว่าราคาประกัน

ในการส่งมอบไก่กระตังนั้น บริษัทจะมาทำการชั่งน้ำหนักไก่ที่หน้าเล้าของผู้เลี้ยง แต่ถ้าหากผู้เลี้ยงจะต้องส่งไก่ให้แก่บริษัทจะได้รับราคาสูงขึ้นประมาณกิโลละ ๐.๗๕ บาท การส่งมอบไก่ที่โรงฆ่าของบริษัทนั้น จะมีการตกลงเวลากันที่แน่นอนว่าจะส่งวันไหน เวลาใด การส่งมอบและชั่งน้ำหนัก หากอยู่ในช่วง ๓๐ นาทีก่อนและหลังเวลานัดหมาย ทางบริษัทจะเป็นผู้รับผิดชอบกรณีไก่ตายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น หากพบนอกเวลานี้ผู้เลี้ยงจะต้องรับผิดชอบเอง

๑.๖ กวบบังคับสัญญา

ในสัญญาจะระบุผลของการบังคับสัญญา โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหากกระทำผิดจากสัญญาอาจจะต้องจ่ายค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายได้ เช่น ในกรณีของการส่งมอบจำนวนไก่ของผู้เลี้ยงต่อผู้ขาย หากต่ำกว่าร้อยละของจำนวนที่ระบุไว้ เช่น ต่ำกว่าร้อยละ ๘๗ โดยการขาดจำนวนนั้น ไม่ใช่เหตุสุดวิสัยบริษัทอาจจะเรียกปรับได้เป็นรายตัวของจำนวนที่ขาดไปตัวละ ๒๕ บาท หรือหากไก่เกิดตายในระหว่างการขนส่งบริษัทอาจจะบอกปิดไม่ซื้อได้ หรือซื้อในราคาไก่ตายก็ได้

หากผู้ขายผิดนัดไม่ยอมส่งมอบไก่ในแต่ละงวดตามวันเวลาที่ระบุไว้ ถึงที่ผู้ขายเป็นฝ่ายผิดสัญญา และบริษัทมีสิทธิ์ปรับผู้เลี้ยงเป็นเงินชดใช้การเสียหายได้ครั้งละ ๓,๐๐๐ บาท ในงวดนั้น ๆ เว้นแต่บริษัทจะพิสูจน์ได้ว่า เป็นเพราะเหตุสุดวิสัยจริง ๆ ในกรณีตรงกันข้ามหากบริษัทไม่ยอมรับซื้อไก่ตามกำหนด ผู้เลี้ยงก็สามารถเรียกค่าเสียหายจากบริษัทได้ครั้งละ ๓,๐๐๐ บาทต่องวด เช่นกัน

ในทางด้านการส่งมอบลูกไก่นั้น หากบริษัทไม่สามารถส่งมอบได้ครบตามจำนวนที่ระบุไว้ เช่น ต่ำกว่ากำหนด เกินร้อยละ ๑๐ ผู้เลี้ยงได้รับค่าเสียหายชดเชย เนื่องจากไม่มีลูกไก่เข้าเลี้ยง โดยบริษัทจะจ่ายให้ตัวละ ๐.๕ บาทต่อตัวต่ออาทิตย์ ทุก ๆ อาทิตย์ในจำนวนที่ขาดนั้น โดยจะเริ่มนับภายหลังจากไก่ฝูงเก็บขายออกไปแล้วสองอาทิตย์เป็นต้นไป นอกจากการขาดจำนวนนั้นมาจากเหตุสุดวิสัยอันไม่สามารถควบคุมได้

การล้มเลิกสัญญาอาจจะทำได้ในกรณีของผู้เลี้ยงขาดการเอาใจใส่หรืออื่น ๆ ทำให้สภาพไก่ที่นำส่งมอบไม่ดี และสภาพซากไก่ไม่ดี^๑ และทางบริษัทได้ตั้งเดือนแล้วด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ๒ ครั้ง บริษัทก็สามารถบอกเลิกสัญญาได้ทันที

^๑ซากสัตว์ในที่นี้หมายถึงไก่ที่ชำแหละแล้ว.

๒. การเลี้ยงในลักษณะการจ้างเลี้ยง

รายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการการจ้างเลี้ยงที่ทำสัญญาผูกพันกับบริษัทมีดังนี้
คือ

- ๒.๑ คุณสมบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ
- ๒.๑.๑ มีที่ดินเป็นของตนเอง เป็นที่มีน้ำ ไฟฟ้า ไม่เป็นแหล่งโรคและการ
คมนาคมสะดวก
- ๒.๑.๒ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ขยัน และชอบการเลี้ยงไก่อย่างจริงจัง
- ๒.๑.๓ เป็นผู้มีความประพฤติและความรับผิดชอบดี ได้รับความเชื่อถือจาก
บุคคลทั่วไป
- ๒.๑.๔ มีเงินทุนบางส่วนในการก่อสร้างโรงเรือน อย่างน้อย ๓๐,๐๐๐ บาท
- ๒.๒ มาตรฐานการผลิตที่บริษัทกำหนด
- ๒.๒.๑ ให้ผู้เลี้ยง ๑ ไก่รายละ ๑ โรงเรือน บรรจุได้ ๑๐,๐๐๐ ตัว
- ๒.๒.๒ ผลิตไก่กระทงปีละ ประมาณ ๕ รุ่น
- ๒.๒.๓ ใช้ระยะเวลาของการเลี้ยง ๘ สัปดาห์ต่อรุ่น หรือประมาณ ๕๐-
๖๐ วัน
- ๒.๒.๔ ใช้ระยะเวลาในการพักโรงเรือน และทำความสะอาดอุปกรณ์ ๑๔
วัน รวมระยะเวลาในการเลี้ยงไก่กระทงรุ่นละประมาณ ๗๐ วัน
- ๒.๒.๕ น้ำหนักไก่กระทงเฉลี่ย ตัวละ ๑.๔ กิโลกรัม อัตราแลกเนื้อ ๒.๑
- ๒.๓ ผลตอบแทนจากบริษัท
- เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนตามอัตราส่วนต่าง ๆ ที่บริษัทได้กำหนดไว้ดังนี้
- ๒.๓.๑ เงินเดือนประจำที่แน่นอน หมายถึง ผลตอบแทนที่คำนวณจาก
แรงงานของผู้เลี้ยงไก่ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะดูแลเลี้ยงไก่ตาม
สัญญา
- ๒.๓.๒ เงินช่วยเหลือพิเศษในการกินเงินเดือนและดอกเบี้ยธนาคาร ใน
กำหนด ๕ ปี หมายถึง เงินช่วยเหลือที่บริษัทกำหนดขึ้นมาเพื่อคืน
เงินเดือนและดอกเบี้ยให้กับธนาคาร

- ๒.๓.๓ เงินค่าความสามารถในการเลี้ยงไก่ หมายถึง การเลี้ยงสัตว์ซึ่ง
เป็นสิ่งมีชีวิต จำเป็นจะต้องดูแลและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด
- ๒.๓.๔ เงินค่าล้างเล้า ทำวัคซีน จับไก่
- ๒.๓.๕ เงินค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัด
ฟาร์ม เช่น ค่าน้ำ ค่าน้ำมัน
- ๒.๓.๖ บริษัทจะจัดส่งพนักงานเพื่อเข้าช่วยเหลือทางด้านวิชาการเป็น
ครั้งคราว
- ๒.๓.๖ บริษัทจะจ่ายชดเชยความเสียหายในส่วนของพนักงานของบริษัทเป็น
ผู้นำในขณะที่เข้าร่วมทำงานกับผู้เลี้ยง

หลักเกณฑ์ของรายได้นี้ เมื่อนำมารวมกันทั้งหมดรายการที่ ๒.๓.๑ ถึง
๒.๓.๕) จะได้เฉลี่ยต่อตัวเมื่อสัปดาห์ที่ ๘ หรือ ๘๖ วัน ตัวละประมาณ ๒.๓๐ บาท เมื่อหัก
เงินต้นและดอกเบี้ยคืนธนาคารในอัตราตัวละ ๑.๔๔ บาท ที่เหลือทั้งหมดเป็นรายได้สุทธิของ
เกษตรกรที่พึงได้รับ

๒.๔ หลักในการพิจารณาผลตอบแทน

บริษัทจ่ายค่าตอบแทนในการเลี้ยงตามความสามารถในการเลี้ยงและตาม
มาตรฐานของบริษัทที่กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจาก

- ๒.๔.๑ อัตราการเลี้ยงรอด
  - ๒.๔.๒ อัตราการแลกเปลี่ยนอาหาร เป็นมือ
  - ๒.๔.๓ กำหนดระยะเวลาการเลี้ยง และการเจริญเติบโตของไก่ (น้ำหนัก
ไก่เมื่อขาย)
  - ๒.๔.๔ บริษัทจะมีตารางการเปรียบเทียบอัตราเป็นมาตรฐานไว้ให้กับ
ผู้เลี้ยง ๑ ชุด
- ๒.๕ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เลี้ยง
- ๒.๕.๑ ทรัพย์สินที่บริษัทจัดส่งให้ถือเป็นส่วนของบริษัท ผู้เลี้ยงต้องให้ความ
เอาใจใส่ดูแลรักษา และไม่ทำให้เกิดเสียหายหรือสูญหาย

- ๒.๕.๒ ผู้เลี้ยงต้องรับผิดชอบ ๓๐% ในไก่ที่ป่วย เพราะเกิดจากการดูแลเอาใจใส่ไม่ดีของผู้เลี้ยง
- ๒.๕.๓ ผู้เลี้ยงต้องรับผิดชอบ ๓๐% ของค่ายารักษาไก่
- ๒.๕.๔ ผู้เลี้ยงต้องจัดบันทึกรายงานการเลี้ยงทุกวัน อย่างละเอียดและถูกต้องตามความจริง
- ๒.๕.๕ ค่าเนินการเลี้ยงไก่ตามระยะเวลาและหลักวิชาการแผนที่กำหนด
- ๒.๕.๖ ผู้เลี้ยงต้องรับผิดชอบต่อจำนวนเงินกู้จากธนาคาร